

Myšlení / Jazyk / Řeč / LOGOS

Tak jako chodit můžeme jen tehdy, máme-li k tomu dost místa, ba máme-li vůbec nějaké místo, nějaký terén, po kterém lze chodit, tak také myslit můžeme jen za předpokladu, že pro myšlení tu je také nějaký „prostor“, nějaký myšlenkový svět, do něhož jsme mohli vstoupit a jímž můžeme – tím, že myslíme – procházet, podnikat cesty tím či oním směrem. Tím prostorem pro myšlení je především (ale zdaleka ne pouze) jazyk. Člověk se nerodí ani s jazykem (s dovedností mluvit), ani do jazyka, tak že by se hned od počátku musel v tomto jazykovém „živlu“ nějak orientovat, protože už v něm prostě je. Obvykle říkáme, že se malé dítě musí naučit mluvit. Ale to je jenom jedna stránka celé věci, neboť to, čemu se dítě naučí, je vlastně jen chození v elementu jazyka, procházení prostředím jazyka; musí se zkrátka naučit v jazyce, ve světě jazyka nějak chovat. Ale to může jen tenkrát, když už tu toto prostředí, tento svět jazyka jest, tj. je mu přítomen. Být při-tom-en znamená – jak naznačuje samo slovo – být „při tom“, v tomto případě tedy být při člověku, při dítěti, které se začíná učit mluvit (a myslet, protože obojí nemůžeme od sebe odtrhovat). Když se tedy člověk (malé dítě) učí mluvit, nestačí tu jen jeho tělesná výbava (ústa, jazyk, hrtan, hlasivky, mozek atd.), nýbrž musí mu něco být přítomno, musí to být při něm, být mu nakloněno, otevřít se mu. Ovšem tato nakloněnost není jen pohybem k tomu, kdo je uváděn do světa jazyka, nýbrž je to zároveň výzva, pozvání: pojď, vstup, snaž se! Je to nárok, počítající s tím, že se dítě podvolí, že opravdu vstoupí a vykročí po cestách a cestičkách jazyka. Je to dost složitá záležitost a my ji nesmíme předem zjednodušovat, např. tím, že tuto nakloněnost a zároveň nárok ztotožníme s druhým člověkem, který je dítěti při-tomen a je mu nakloněn a zároveň od něho chce, aby samo začalo něco podnikat, aby se samo začalo snažit do jazyka vstoupit, proniknout do jeho vnitřního světa, obeznámit se důvěrně s jeho nejvlastnější povahou a najít v něm svůj nový domov, svůj vlastní svět, v němž by se cítilo doma (např. s matkou nebo jiným blízkým člověkem, který dítě uvádí do světa jazyka). Ten „druhý“ (většinou matka) je tu spíše jako vyslanec, pověřenec, neboť i on stále odpovídá na výzvy (nejen jazyka).

(Praha, 930312-1.)